

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 258

van **MERCEDES VAN VOLCEM**

datum: 23 december 2020

aan **HILDE CREVITS**

VICEMINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN ECONOMIE, INNOVATIE, WERK, SOCIALE ECONOMIE EN LANDBOUW

Landbouwsector - Schaalvergroting

Vlaamse landbouwbedrijven gaan gebukt onder schaalvergroting. Ze tellen 42 miljoen kippen en 5,7 miljoen varkens. Daarmee heeft Vlaanderen zowat de grootste veeconcentratie van Europa.

Door globalisering is ook de Europese landbouw onderhevig aan verregaande professionalisering. Een gevolg is doorgedreven schaalvergroting. In Vlaanderen worden traditionele boerderijen vervangen door megastallen waar op grote schaal veeteelt plaatsvindt.

Over het begrip 'megastal' bestaat discussie. Meestal wordt de officiële Europese indeling gehanteerd. Die spreekt over industriële veeteeltbedrijven met mogelijke milieu-impact wanneer er zich meer dan 40.000 kippen, 2000 mestvarkens of 750 zeugen bevinden. Industriële mestkippenbedrijven zouden doorgaans 80.000 à 200.000 dieren tellen, met uitschieters tot ruim 466.000.

Achter die golf van megastallen zit een harde economische logica. Kort samengevat: 'groot of dood'. Intensieve veeboeren werken in een wereldmarkt waar flinterdunne marges gecompenseerd worden door volumes. Na aftrek van kosten houdt een boer aan een kip gemiddeld 12 cent over (prijzen voor corona).

In die setting lijkt een landbouwer twee opties te hebben: meegaan in de schaalvergroting, of stoppen. Dat laatste gebeurt massaal wanneer boeren met pensioen gaan.

Momenteel zouden er 980 industriële veehouderijen voor pluimvee en varkens zijn in Vlaanderen. In 2017, 2018 en 2019 werden in totaal 504 aanvragen gedaan voor uitbreidingen van of nieuwe megastallen. 286 daarvan werden vergund.

Die trend vertaalt zich in een concentratiebeweging: steeds minder, maar grotere bedrijven. Sinds 2000 is het aantal varkenshouders meer dan gehalveerd, terwijl het aantal dieren gestaag daalde, van ongeveer 7 naar 5,7 miljoen. Bij de kippenhouders zien we eenzelfde beweging. Het totale aantal kippen in Vlaanderen nam in die periode toe van 36,7 tot bijna 42 miljoen.

Vooralskippen lijken voor de agro-industrie het nieuwe goud. De opmars van kip valt niet te stuiten, door de kleinere voetafdruk en grote afzetmogelijkheden op de wereldmarkt.

Het verklaart waarom de Vlaamse plattelandsgemeenten de voorbije jaren overstelpt worden met nieuwe aanvragen voor kippenstallen.

Vlaanderen beschikt over een van de hoogste veeconcentraties per hectare landbouwgrond van Europa, enkel Malta doet beter. Een groot deel is bestemd voor de export. Voor elke 100 varkens die we zelf consumeren, worden er 160 uitgevoerd. Bij pluimvee is die ratio: 100 zelf consumeren, 58 uitvoeren.

Met die bouw van megastallen gaan consequenties gepaard. De stallen veroorzaken stikstof en geurhinder en gaan eventueel gepaard met mobiliteits- en gezondheidsproblemen.

1. Kan de minister een overzicht bezorgen van het aantal stallen in Vlaanderen dat voldoet aan de Europese indeling van industrieel veeteeltbedrijf per provincie?
2. Heeft de minister een overzicht van de evolutie van het aantal industriële veeteeltbedrijven van 2000, 2005, 2010, 2015 en 2020?
3. Kan de minister cijfers bezorgen over het aantal aangevraagde vergunningen voor 'megastallen' in functie van landbouw en hoeveel er goedgekeurd en afgekeurd werden per provincie de voorbije 5 jaar (per jaar)?
4. Wat zijn volgens de minister de grootste uitdagingen die met deze trend gepaard gaan voor de landbouwer (als ondernemer) en voor de omgeving (in geval van overlast)?
5. Hoe beoordeelt de minister de levensvatbaarheid van kleinschaligere landbouw voor de toekomst?
6. Welke elementen van het het beleidsplan landbouw spelen in op de uitdagingen die deze industrialisatie van de landbouw met zich meebrengen?

HILDE CREVITS

VICEMINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN ECONOMIE, INNOVATIE, WERK, SOCIALE ECONOMIE EN LANDBOUW

ANTWOORD

op vraag nr. 258 van 23 december 2020

van **MERCEDES VAN VOLCEM**

1. U verwijst in uw vraag naar de dierenaantallen die nodig zijn om te spreken van intensieve pluimvee- en varkenshouderij. Deze dierenaantallen zijn in lijn met bijlage 1 bij het besluit van de Vlaamse Regering van 16 mei 2014 houdende bijkomende algemene en sectorale milieuvoorwaarden voor GPBV-installaties. Deze bijlage 1 bevat de lijst van GPBV-activiteiten, conform bijlage I van de richtlijn 2010/75/EU van het Europees Parlement en de Raad van 24 november 2010 inzake industriële emissies (geïntegreerde preventie en bestrijding van verontreiniging (of GPBV)).

In tabel 1 wordt het aantal Vlaamse bedrijven weergegeven met meer dan 2.000 mestvarkens, meer dan 750 zeugen en meer dan 40.000 stuks pluimvee. De gegevens zijn opgesteld op basis van de gegevens van de landbouwenquête van de FOD Economie – Statbel van 2016. De gegevens van 2016 zijn de meest recente en gedetailleerde voor deze analyse. De gegevens van 2020 zijn nog niet beschikbaar. In de provincies Limburg en Vlaams-Brabant zijn er te weinig waarnemingen met betrekking tot het aantal bedrijven met meer dan 750 zeugen, deze gegevens worden dan ook niet apart weergegeven.

De vermelde dieren kunnen in verschillende stallen gehuisvest zijn. Wij hebben geen indicatie over de stalgrootte.

Tabel 1. Aantal bedrijven met meer dan 2000 mestvarkens, meer dan 750 zeugen en meer dan 40.000 stuks pluimvee, Vlaanderen, per provincie, 2016

	Vlaanderen	Provincie Antwerpen	Provincie West-Vlaanderen	Provincie Oost-Vlaanderen	Provincie Limburg	Provincie Vlaams Brabant
aantal bedrijven met meer dan 2000 mestvarkens (inclusief varkens van 20 - 50 kg)	398	95	225	55	13	10
aantal bedrijven met meer dan 750 zeugen	47	14	21	9	< 3	< 3
aantal bedrijven met meer dan 40.000 stuks pluimvee	321	95	113	60	42	11

Bron: Departement landbouw en Visserij op basis van FOD Economie - Statbel

2. In tabel 2 wordt het aantal Vlaamse bedrijven met meer dan 2000 mestvarkens, meer dan 750 zeugen en meer dan 40.000 stuks pluimvee weergegeven voor 2000, 2005, 2010 en 2016. Bij gebrek aan voldoende gegevens voor 2015, worden de gegevens van 2016 gegeven. Voor 2020 zijn nog geen gegevens beschikbaar. De indeling gebeurt

op basis van het totaal aantal dieren op het bedrijf. Er is geen indicatie over de stalgrootte.

Tabel 2. Aantal bedrijven met een bepaald aantal dieren, Vlaanderen, 2000, 2005, 2010 en 2016

	2000	2005	2010	2016
aantal bedrijven met meer dan 2000 mestvarkens (inclusief varkens van 20 - 50 kg)	164	116	217	398
aantal bedrijven met meer dan 750 zeugen	21	20	47	47
aantal bedrijven met meer dan 40.000 stuks pluimvee	255	208	233	321

Bron: Departement Landbouw en Visserij op basis van FOD Economie - Statbel

3. Ik heb geen zicht op het aantal aangevraagde omgevingsvergunningen voor intensieve pluimvee- en varkenshouderijen. Ik verwijs hiervoor naar de minister bevoegd voor omgeving, collega Demir.
Er zijn geen gegevens beschikbaar voor het aantal aangevraagde vergunningen voor zogenaamde megastallen, aangezien dit begrip niet in de regelgeving verankerd is en er dus geen eenvormige definitie bestaat.

4. De schaalvergroting van de bedrijven heeft voor allerlei aspecten van de bedrijfsvoering gevolgen: machines, personeel, huisvesting, type rechtsvorm, kapitaal, grond, etc. Doorgaans vereist schaalvergroting de inzet van meer kapitaal om dergelijke grote investeringen te kunnen realiseren. Soms vereist schaalvergroting een hogere arbeidsinzet. Door te groeien kan de vereiste arbeid de eigen capaciteit van het in Vlaanderen doorgaans familiale bedrijf overstijgen. Voor grondgebonden sectoren is grond een belangrijke uitdaging. Het beheer van een gemiddeld familiaal landbouwbedrijf met uitsluitend familiale of slechts heel beperkte vreemde arbeid kan verschillend zijn van het beheer van een bedrijf dat deze schaal in hoge mate overstijgt, bijvoorbeeld op het vlak van personeelsbeleid, de ICT-kennis, financiële inzichten, marketingstrategie,... Een andere belangrijke uitdaging voor de landbouwer is het omgaan met de maatschappelijke druk.

Omdat er dikwijls ook efficiëntiewinsten gemoeid zijn met schaalvergroting, is de milieu-impact per geproduceerde hoeveelheid product dikwijls lager. De totale impact kan wel stijgen. Het milieubeleid is vaak beperkend voor schaalvergroting, bv. de mestwetgeving, het bekomen van de nodige vergunningen, geluids- en geurnormen, regelgeving met betrekking tot water, bodem en lucht (fijn stof), biodiversiteit, enz. Deze regelgeving kan de expansiedrang van bedrijven inperken. Anderzijds beschikken grotere bedrijven vaak over meer financiële middelen om bepaalde milieu-investeringen te doen. Schaalvergroting kan daarom een antwoord zijn op de vraag hoe de noodzakelijke milieu-investeringen gefinancierd kunnen worden.

5. Kleinschalige landbouw, gekoppeld aan een specifiek verdienmodel (bv. korte keten, csa-bedrijven, etc.), kan zeker een toekomst hebben in Vlaanderen. In het huidige landbouwmodel zien we dat bepaalde types kleinschalige bedrijven het moeilijk hebben. Dit heeft deels te maken met de prijsvorming van landbouwproducten, waardoor deze bedrijven momenteel niet voldoende inkomen kunnen genereren.
6. Via het landbouwbeleid willen we toekomstgerichte landbouwers voldoende kansen geven. Het GLB zal inzetten op het ondersteunen van landbouwers. Landbouwers zullen hiervoor aan bepaalde milieueisen moeten voldoen. Een wezenlijk deel van het

budget zal ook gekoppeld worden aan doelstellingen die het GLB bepaalt met betrekking tot milieu, natuur en klimaat.